

We Lwowie, dnia 22. września 1907.

Alleg 335

Sprawozdanie

komisji bankowej w przedmiocie utworzenia krajowej centralnej kasy dla spółek rolniczych.

Wysoki Sejmie!

Przekazane komisji bankowej uchwałą z dnia 16. b. m. sprawozdanie Wydziału krajowego z projektem utworzenia centralnej kasy dla spółek rolniczych, w miejsce funduszu pożyczkowego dla spółek, utworzonego na mocy uchwały sejmowej z 16. marca 1899, przedstawia rozwój działalności tego funduszu, dotowanego roczną subwencją 40.000 koron, a opartego o kredyt w Banku krajowym. Fundusz ten wzrósł z końcem r. 1906 do sumy 402.363 kor. 77 hal., a w myśl powołanej uchwały sejmowej z r. 1899 ma zapewnioną subwencję po 40.000 K rocznie przez lat 50, zatem aż do roku 1949 czyli jeszcze przez lat 42.

Kredyt z Banku krajowego na podstawie tej dotacji czerpany, o którym Wydział krajowy zdawał sprawę w latach poprzednich, został już całkowicie spłacony, a to z pieniędzy lokowanych przez spółki oszczędności i pożyczek na zbiorowym rachunku bieżącym tych spółek, prowadzonym przez biuro Patronatu.

Pod tym względem przeto nie przeszkadza użyciu rocznej dotacji 40.000 koron, zapewnionej jeszcze na lat 42, na uzyskanie odpowiedniego kapitału. Przy 4% stopie odsetkowej, a 41-letnim planie umorzenia, roczna renta 40.000 K jest podstawą dla kapitału 800.000 kor.

Wydział krajowy proponuje zatem Wysokiemu Sejmowi, aby, bez nowych ofiar ze strony kraju, z uzbieranego już w pożyczkowym funduszu z r. 1899 kapitału, który z końcem roku bieżącego wynosić będzie przeszło 440.000 K i z pożyczki zaciągnąć się mającej na podstawie owej dotacji 40.000 kor., utworzyć samodzielną instytucję kredytową, który przejąłby wszystkie aktywa i pasywa funduszu

pożyczkowego, oraz wszelkie interesy „zbiorowego rachunku bieżącego“ prowadzonego dla spółek systemu Raiffeisena w Patronacie.

Argumenty przytoczone w sprawozdaniu Wydziału na poparcie tego projektu są poważne i przekonujące. Komisya nie powtarza treści tego sprawozdania tylko zaznacza, iż jest w zupełnej zgodzie z Wydziałem krajowym co do potrzeby i pożyteczności zamierzonego przeistoczenia funduszu pożyczkowego z r. 1899 na centralną kasę dla spółek rolniczych, i oddaniu tej kasie całego zbiorowego rachunku, jaki Patronat utrzymuje ze spółkami rajffeisenowskimi.

Stan tych spółek z końcem roku 1906 można skonstatować na podstawie rocznika statystycznego, według którego pod opieką Patronatu było z końcem ubiegłego roku spółek oszczędności i pożyczek 606, zatem w ciągu roku przybyło 120.

Statystyka obejmuje raiffeisenowskich spółek patronackich tylko 558 liczącących członków 110.992, którzy posiadali w udziałach 892.231 koron.

Wkładki oszczędności w tych spółkach doszły do 18,905.140 K — ich fundacye rezerwowe wynoszą 673.652 K.

Zaciągnięte przez spółki pożyczki wynosiły 2,682.534 K. Suma przeto funduszków, którymi spółki te rozporządzały z końcem roku 1906 wynosi 23,153.557 koron, a w porównaniu z rokiem 1905 jest wzrost o 8,227.921 koron.

Tak szybki rozwój spółek pożyczkowych wymaga utworzenia dla nich osobnej centralnej kasy pożyczkowej, z której korzystać będą także inne spółki rolnicze, dotychczas, według wspomnianego rocznika statystycznego, jeszcze bardzo nieliczne, — gdyż spółek mleczarskich jest tylko 11, spółek torfiarskich 10, a innych spółek 4, z których właściwie tylko spółka przemysłowo-rolnicza w Albigowej doszła do większego rozwoju.

Przechodząc do szczegółów projektu Wydziału krajowego komisya bankowa zauważa, iż udział funduszu krajowego w centralnej kasie nie powinien być „wkładką“, co oznacza kapitał tylko chwilowo lokowany, lecz dotacyę, której zwrot mógłby nastąpić tylko w razie rozwiązania i likwidacyi kasy.

Należy przeto wyposażyć kasę kapitałem dwu milionowym, uzbierać się mającym w ten sposób, że kasa rozpocznie swą działalność, mając około 1,200.000 kor. — a uzupełniać będzie ten fundusz własny aż do wysokości 2 milionów z corocznych zysków. Ponieważ na razie własny kapitał zakładowy kasy wynosić będzie tylko około 1,200.000 koron, przeto, zanim kapitał ten z corocznych zysków kasy do sumy 2 milionów uzupełniony nie zostanie, należy umożliwić kasie kredyt w Banku krajowym przez gwarancję kraju, która dotyczyć będzie kredytu około 800.000 koron, a zmniejszać się będzie w miarę wzrostu własnego kapitału kasy.

Należy też zezwolić na udzielenie krajowej gwarancyi aż do 1 miliona koron dla pożyczek lub wkładek z funduszków państwowych albo z innych źródeł.

Oprócz zmiany co do sposobu dotowania kasy przez kraj komisya proponuje modyfikacyę w §. 19. statutu (względnie w §. 16. według projektu komisyi) w tym kierunku, aby Wydziałowi krajowemu pozostawić zupełnie wolną rękę przy mianowaniu członków Rady nadzorczej.

Projekt Wydziału zawiera w §. 19. postanowienie, że z pomiędzy 9 członków Rady nadzorczej najmniej czterech powołać należy z grona osób, pracujących w spółkach patronackich.

Komisya takie ograniczenie swobodnego wyboru przez Wydział krajowy uważa jako zbędne, gdyż nie wątpi, że Wydział powoła osoby najwięcej uzdol-

nione do należytego funkcyonowania w Radzie nadzorczej kasy centralnej dla spółek rolniczych utworzyć się mającej, a między temi znajdują się oczywiście pracownicy doświadczeni na polu działalności spółek rolniczych.

Komisya bankowa opuściła z projektu statutu, przez Wydział ułożonego, niektóre postanowienia, należące według swej treści do przepisów regulaminowych, które wyda osobno Wydział krajowy, a które uchwały sejmowej nie potrzebują.

Na podstawie niniejszego sprawozdania, a zgodnie z Wydziałem krajowym, przedkłada komisya bankowa Wysokiemu Sejmowi do uchwalenia następujące wnioski :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

A. I. Sejm postanawia utworzenie „Krajowej Centralnej kasy dla Spółek rolniczych we Lwowie“ i poleca Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie wszelkich czynności celem najrychlejszego wprowadzenia w życie tego krajowego zakładu kredytowego.

II. Kapitał zakładowy krajowej Centralnej kasy oznacza Sejm na 2 miliony koron.

III. Na utworzenie tego kapitału zakładowego przeznaczają Sejm cały fundusz pożyczkowy dla „Spółek oszczędności i pożyczek“, utworzony uchwałą sejmową z 16. marca 1899 tudzież upoważniają Sejm Wydział krajowy, aby na rachunek dalszych rat subwencji krajowej. przyznanej uchwałą sejmową z 16. marca 1899 w kwotach rocznych po 40.000 koron na okres 50 lat, zaciągnął pożyczkę w takiej wysokości, jaka przy racie amortyzacyjnej 40.000 koron jest możliwą, i całą walutę tej pożyczki złożył na rachunek zakładowego kapitału Centralnej kasy.

IV. Sejm przyjmuje imieniem kraju gwarancję za udzielone Centralnej kasie zaliczki Banku krajowego w takiej wysokości, jaka potrzebną będzie, aby fundusz obrotowy Centralnej kasy wynosił 2,000.000 koron. Gwarancya ta jest udzieloną tylko na czas, dopóki kapitał zakładowy kasy ad II. oznaczony całkowicie wypłacony nie zostanie. Od tego kredytu płacić będzie Centralna kasa odsetki o 1% niższe od każdoczesnej stopy procentowej eskontu wekslowego.

V. Sejm przyjmuje imieniem kraju gwarancję do wysokości 1 miliona koron dla nisko oprocentowanych wkładek, albo pożyczek udzielonych Centralnej kasie z funduszków publicznych, lub przez publiczne zakłady kredytowe.

Poręczenie takie dotyczyć będzie tylko tych wkładek lub pożyczek, co do których Wydział krajowy w myśl niniejszej uchwały sejmowej wyraźnie poręku udzieli, jeżeli dla takich wkładek lub pożyczek wymagana jest w myśl obowiązujących przepisów gwarancya krajowa.

VI. Krajowa Centralna kasa dla Spółek rolniczych z chwilą rozpoczęcia swej działalności przejmie cały fundusz pożyczkowy dla Spółek oszczędności i pożyczek, mianowicie wszystkie aktywa i passywa, wynikające ze stosunku kredytowego tak wspomnianego funduszu pożyczkowego, jak i „Zbiorowego rachunku bieżącego“ ze Spółkami patronackimi i z Bankiem krajowym. Wydział krajowy wyda w tym celu wszystkie potrzebne zarządzenia.

VII. Upoważniają się Wydział krajowy do przeprowadzenia takich zmian w uchwalonym przez Sejm projekcie statutu Centralnej kasy, któreby nie naruszały objętych pod II. do V. uchwał w sprawie gwarancji krajowej, a były

zgodne z zasadami i urządzeniami, na jakich się opierała dotychczasowa akcja krajowa dla popierania rozwoju Spółek rolniczych.

VIII. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla wspomnianej w uchwale I. Centralnej kasy przyznał, względnie wyjednał w drodze ustawodawczej ulgi należnościowe, stemplowe i podatkowe, z których korzystają związkowe centralne kasy dla Spółek rolniczych, oparte na ustawie z 9. kwietnia 1873 Dz. pp. Nr. 70., jakoteż Spółki handlowe z ograniczoną poręką, oparte na ustawie z 6. marca 1906 r. Dz. pp. Nr. 58.

B. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt statutu ./.

Przewodniczący :

Władysław Kraiński.

Sprawozdawca :

Skatkowski.

Statut

Krajowej centralnej kasy dla Spółek rolniczych we Lwowie.

Firma, cel i zakres działania.

§. 1. Na podstawie uchwały Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem z dnia 1907 r. ustanawia się krajowy zakład kredytowy, jako samodzielną osobę prawną pod firmą: „Krajowa centralna kasa dla Spółek rolniczych we Lwowie“, — po rusku: „Краєва центральна Каса для спілок рільничих у Львові;“ — po niemiecku: „Landes-Centralkasse für landwirtschaftliche Genossenschaften in Lemberg.

Zakładowy kapitał Centralnej kasy ustanawia się w sumie 2,000.000 koron.

Mianowicie przekazuje Sejm cały fundusz pożyczkowy, utworzony dla Spółek oszczędności i pożyczek uchwałą sejmową z dnia 16. marca 1899 na rzecz Centralnej kasy.

Z chwilą ukonstytuowania Centralnej kasy przechodzą na kasę wszystkie aktywa i passywa rzonego funduszu pożyczkowego, którego kapitał własny wynosił z końcem roku 1906 kwotę 402.363 koron 77 hal.

Wydział krajowy upoważniony jest na rachunek subwencji krajowej, przyznanej na lat 50 w rocznych kwotach po 40.000 koron temuż funduszowi pożyczkowemu uchwałą sejmową z dnia 16. marca 1899 zaciągnąć imieniem kraju pożyczkę w takiej wysokości, jaka możliwą będzie przy racie amortyzacyjnej 40.000 koron.

Całą gotówkę z tej pożyczki uzyskaną, Wydział krajowy złoży na kapitał zakładowy centralnej kasy.

Reszta kapitału, w sumie 2,000.000 koron ustanowionego będzie zebrana z czystych zysków kasy według postanowień §. 24, niniejszego statutu.

§. 2. Główną siedzibą tej Centralnej kasy jest Lwów.

§. 3. Zadaniem Centralnej kasy jest popieranie działalności Spółek rolniczych, zostających pod Patronatem Wydziału krajowego przez udzielanie im dogodnego kredytu, pośredniczenie pomiędzy nimi w zużytkowywaniu nadwyżek funduszków obrotowych i załatwianie innych interesów kredytowych i bankowych dla tychże Spółek rolniczych.

§. 4. W szczególności zaś należy do zakresu działania Krajowej centralnej kasy:

a) przyjmowanie wkładek na rachunek bieżący lub na książeczki wkładowe;

b) eskontowanie weksli Spółek rolniczych, zostających pod Patronatem krajowym;

c) udzielanie Spółkom patronackim pożyczek na skrypty dłużne i w rachunku bieżącym;

d) wypłacanie Spółkom zaliczek pieniężnych na zastaw kwitów składowych (warrantów) lub papierów wartościowych;

e) pośredniczenie w kupowaniu i spieniężaniu monet zagranicznych, papierów wartościowych i kuponów na rachunek Spółek, jako też kupowanie i spieniężanie papierów wartościowych i kuponów na użytek własny Centralnej Kasy.

§. 5. We wszystkich interesach powyższych ograniczać się winna Centralna kasa na stosunki jedynie:

a) ze stowarzyszeniami zarobkowymi i gospodarzami, które się opierają na ustawie z 9. kwietnia 1873 Dz. pp. Nr. 70 a pozostają pod Patronatem Wydziału krajowego, przyczem przed udzieleniem Spółce pożyczki lub otwarciem kredytu winna Dyrekcyja Centralnej kasy zasięgnąć opinii Biura Patronatu;

b) z władzami publicznymi (państwowymi, krajowymi, powiatowymi i gminnymi), jako też z instytucjami kredytowymi i z gminnymi kasami pożyczkowymi, które swoimi funduszami chcą ułatwić i poprzeć działalność Centralnej kasy lub za jej pośrednictwem zasilać swym kredytem Spółki, zostające pod Patronatem Wydziału krajowego.

§. 6. Wszelkie interesy spekulacyjne i wykraczające poza właściwe zadanie (§. 3.) Centralnej kasy są niedopuszczalne.

§. 7. Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań Centralnej kasy kredytowej względem Banku krajowego, wynikających z zaliczek pieniężnych Banku w rachunku bieżącym, w takiej wysokości, aby przed całkowitą wpłatą kapitału zakładowego podnieść kapitał obrotowy kasy do wysokości 2,000.000 koron.

§. 8. Kraj gwarantuje aż do wysokości 1,000.000 koron za zobowiązania, które kasa Centralna przyjmie względem c. k. Skarbu państwa, względem zakładów państwowych, lub publicznych zakładów kredytowych, które powierzą jej swoje fundusze do obrotu.

Przyjęcie przez Centralną kasę tego rodzaju zobowiązań, przez kraj poręczonych, może nastąpić tylko za wyraźnem zezwoleniem Wydziału krajowego.

Zarząd i nadzór.

§. 9. Sprawami Centralnej kasy zarządza Dyrekcyja przy częściowym współudziale i pod bezpośrednim nadzorem Rady nadzorczej jakoteż pod zwierzchnim nadzorem Wydziału krajowego we Lwowie w zastępstwie Sejmu krajowego.

§. 10. Dyrekcyja składa się z trzech dyrektorów i z trzech zastępców dyrektorów, których mianuje Wydział krajowy po wysłuchaniu opinii Rady nadzorczej.

Wydział krajowy postanowi, który z dyrektorów ma być przewodniczącym, który jego zastępcą a który referentem, zawiadującym bezpośrednio biurem Centralnej kasy.

Nominacya dyrektorów i ich zastępców następuje z reguły na trzy lata; z ważnych powodów może Wydział krajowy zamianować dyrektora na dłuższy lub krótszy okres czasu.

§. 11. Dyrekcyja zastępuje Centralną kasę wobec osób trzecich i kolegialnie:

a) udziela pożyczki lub otwiera kredyt w rachunku bieżącym;

b) stanowi o poniesieniu wydatków administracyjnych i zakupie potrzebnych ruchomości;

c) mianuje i uwalnia niestałych urzędników Centralnej kasy z wyjątkiem naczelnego buchaltera;

d) przedkłada Radzie nadzorczej wnioski co do zamianowania stałych urzędników Centralnej kasy;

e) przedkłada Radzie nadzorczej roczne zamknięcia rachunkowe (§. 28.) wraz z sprawozdaniem z swoich czynności za rok ubiegły.

§. 12. Do powzięcia kolegiальной uchwały potrzeba obecności trzech a zgody co najmniej dwóch członków Dyrekcyi lub ich zastępców; uchwały mają być zanotowane w protokole z posiedzenia.

§. 13. Dyrektor-referent jest bezpośrednim zawiadowcą biura Centralnej kasy, prowadzi jej korespondencyę i czuwa nad należytem prowadzeniem rachunkowości Centralnej kasy.

§. 14. Czynności kasowe Centralnej kasy wykonywa bezpłatnie kasa Banku krajowego we Lwowie na podstawie instrukcyi wydanej przez Wydział krajowy.

§. 15. Dyrekcyja podpisuje firmę Centralnej kasy w ten sposób, że pod stampilią (pieczęcią), zawierającą dosłowne

brzmienie firmy Centralnej kasy (§. 1.) kładą swoje własnoręczne podpisy krótkośćkolwiek dwaj członkowie Dyrekcji lub ich zastępcy.

§. 16. Rada nadzorcza Centralnej kasy składa się z 9 członków, których mianuje Wydział krajowy na przeciąg 3-ch lat.

Członkowie Wydziału krajowego oraz dyrektorowie, ich zastępcy i urzędnicy Centralnej kasy nie mogą być członkami Rady nadzorczej.

§. 17. Przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego Rady nadzorczej wyznacza Wydział krajowy, sekretarza Rady i członków komisji rewizyjnej wybiera sama Rada nadzorcza ze swego grona.

§. 18. Do zakresu czynności Rady nadzorczej należy:

a) wykonywanie szczegółowej kontroli nad czynnościami Dyrekcji i interesami Centralnej kasy;

b) sprawdzanie rocznego zamknięcia rachunków i bilansu Centralnej kasy i przedkładanie Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia wraz z wnioskami co do udzielenia Dyrekcji absolutorium z rachunków i czynności, rozdziału czystego zysku i pokrycia straty (§. 28.);

c) mianowanie na wniosek Dyrekcji stałych urzędników (§. 14. c);

d) przedkładanie Wydziałowi krajowemu opinii co do zamianowania dyrektorów i zastępców dyrektorów Centralnej kasy (§. 13.);

e) przedkładanie Wydziałowi krajowemu propozycji co do ustanowienia lub zmiany etatu płac członków Dyrekcji i urzędników Centralnej kasy, co do zakupu nieruchomości, co do wydania lub zmiany instrukcji administracyjnych i regulaminu dla Rady nadzorczej jakoteż wniosków i opinii w innych sprawach dotyczących rozwoju Centralnej kasy.

§. 19. Posiedzenia Rady nadzorczej zwołuje przewodniczący względnie jego zastępca. Do ważności uchwał Rady nadzorczej potrzebną jest obecność conajmniej pięciu a zgoda conajmniej trzech obecnych członków Rady. Z uchwał spisuje się protokół, który podpisuje przewodniczący i sekretarz lub ich zastępcy.

§. 20. W posiedzeniach Rady nadzorczej biorą udział z głosem doradczym dyrektorowie (względnie ich zastępcy) z wykluczeniem jednak ich obecności w czasie obrad nad sprawami osobistymi członków Dyrekcji lub dotyczącymi wyników kontroli nad czynnościami Dyrekcji.

§. 21. Wydział krajowy wykonywa najwyższy nadzór nad wszystkimi czynnościami Centralnej kasy a w szczególności ma zastrzeżoną decyzję w następujących sprawach:

a) mianuje wszystkich dyrektorów, zastępców dyrektorów i głównego buchaltera Centralnej kasy, jakoteż powołuje członków Rady nadzorczej ;

b) ustanawia na podstawie propozycji Dyrekcyi stopę procentową dla przyjmowanych wkładek, dla udzielanych pożyczek lub zaliczek kredytowych i dla eskontu wekslowego ;

c) wydaje lub zatwierdza szczegółowe przepisy dla każdego działu interesów Centralnej kasy, instrukcję administracyjną dla Dyrekcyi i urzędników, oraz regulamin czynności Rady nadzorczej ; ustanawia normy co do zwrotu wydatków członków Rady Nadzorczej z powodu udziału w jej czynnościach ;

d) ustanawia etat urzędników i służb Centralnej kasy ;

e) rozstrzyga o nabyciu lub pozbyciu nieruchomości przez Centralną kasę ;

f) zatwierdza przedłożone przez Dyrekcyę a sprawdzone przez Radę nadzorczą roczne zamknięcia rachunkowe i decyduje o użyciu zysków lub pokryciu straty ;

g) przyjmuje roczne sprawozdania Dyrekcyi i Rady nadzorczej z ich czynności i przedkłada Sejmowi krajowemu wraz z rocznem zamknięciem rachunkowem i swoim sprawozdaniem o działalności Centralnej kasy ;

h) ustanawia komisarza swego dla udziału w posiedzeniach Rady nadzorczej z głosem doradczym i z prawem zawierania uchwały, powziętej przez Radę nadzorczą, aż do rozstrzygnięcia sprawy przez Wydział krajowy ;

i) może każdego czasu przeprowadzić szkontrum kasy, kontrolę ksiąg i dokumentów Centralnej kasy ;

k) usuwa pojedynczych lub wszystkich członków Dyrekcyi, głównego buchaltera i członków Rady nadzorczej w razie zaniedbywania obowiązków lub działania na szkodę instytucyi i wydaje w razie potrzeby wszelkie nadzwyczajne zarządzenia w celu zabezpieczenia interesów, majątku i należytego działania Centralnej kasy.

Rachunkowość, fundusz rezerwowy, użycie zysku i pokrycie straty.

§. 22. Rok kalendarzowy jest rokiem administracyjnym Centralnej Kasy. Jeżeli Centralna kasa czynności swe rozpocznie w drugiej połowie roku kalendarzowego, natomiast pierwszy rok administracyjny kończy się dopiero z końcem następnego roku kalendarzowego.

§. 23. Corocznie w dniu 31. grudnia zamyka Dyrekcyja wszystkie rachunki Centralnej kasy i w ciągu 6-ciu pierwszych tygodni następnego roku zestawia wyniki ogólnego zamknięcia rachunkowego jakoteż bilans majątkowy Cen-

tralnej kasy i wraz z swem sprawozdaniem z działalności przedkłada Radzie nadzorczej do sprawdzenia.

Rada nadzorcza winna zamknięcia rachunkowe dokładnie sprawdzić i najpóźniej do końca marca przedłożyć Wydziałowi krajowemu wraz z swoim sprawozdaniem i z wnioskami co do użycia czystego zysku lub pokrycia straty.

§. 24. Z czystego zysku wykazanego rocznem zamknięciem rachunków przypada 10% do funduszu rezerwowego, zaś reszta zysków przyłączoną zostaje do zakładowego kapitału kasy, dopóki tenże nie dojdzie do wskazanej §. 1. statutu sumy 2 milionów koron.

§. 25. Fundusz rezerwowy służy na pokrycie ewentualnych strat i na zabezpieczenie wszystkich zobowiązań Centralnej kasy. Na razie przydziela się do funduszu rezerwowego 10% czystego zysku w myśl §. 24., a gdy kapitał zakładowy kasy centralnej do sumy 2 milionów uzupełniony zostanie, wpływać będzie cały czysty zysk do funduszu rezerwowego kasy, dopóki ten fundusz nie wzrośnie do sumy 1 miliona koron.

Gdy fundusz rezerwowy osiągnie jednego miliona kor., orzeknie Sejm krajowy, czy zachodzi potrzeba dalszego zwiększania tego funduszu.

§. 26. Jeżeliby zamknięcie rachunków wykazało straty, Rada Nadzorcza doniesie o tem natychmiast Wydziałowi krajowemu celem wydania odpowiednich zarządzeń.

Zmiana statutów i zwinienie Centralnej kasy.

§. 27. Zmianę statutu Centralnej kasy uchwała Sejm na wniosek Wydziału krajowego.

§. 28. Sejm może uchwalić zwinienie i likwidację Centralnej kasy. W takim razie cały majątek kasy przechodzi na własność kraju.